

Rola komitetu audytu w zarządzaniu organizacją - w tym w zarządzaniu ryzykiem

Jacek Fotek

Wiceprezes Zarządu GPW S.A.

Spotkanie Komitetów Audytu

Warszawa, 29 października 2018 r.

1. Komitet audytu – podstawowe regulacje

Skład, Zadania

Zasady współpracy z firmami audytorskimi

Zmiany w ustawie dotyczą przede wszystkim:

- **jednostek zainteresowania publicznego (JZP),** zwłaszcza w kontekście **Komitetów Audytu**
- firm audytorskich
- biegłych rewidentów oraz ich samorządu zawodowego
- uprawnień nadzorczych i kontrolnych w stosunku do ww. podmiotów

- ♦ **emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym państwa Unii Europejskiej, z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego**

- ♦ **instytucje finansowe:**
 - banki krajowe, oddziały instytucji kredytowych i oddziały banków zagranicznych
 - spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe
 - zakłady ubezpieczeń i główne oddziały zakładów ubezpieczeń oraz zakłady reasekuracji
 - instytucje pieniądza elektronicznego
 - otwarte fundusze emerytalne oraz powszechne towarzystwa emerytalne
 - fundusze inwestycyjne otwarte, specjalistyczne fundusze inwestycyjne otwarte oraz publiczne fundusze inwestycyjne zamknięte,
 - podmioty prowadzące działalność maklerską, z wyłączeniem podmiotów prowadzących działalność wyłącznie w zakresie przyjmowania i przekazywania zleceń nabycia lub zbycia instrumentów finansowych lub w zakresie doradztwa inwestycyjnego (minimum 10 mln PLN aktywów na rachunkach klientów)

W każdej jednostce zainteresowania publicznego powinien działać komitet audytu

Wyjątek (art.128 ust 4):

emitenci nieprzekraczający na koniec danego roku obrotowego oraz roku obrotowego poprzedzającego, **dwóch** z następujących kryteriów:

- ✓ **17 mln zł** sumy aktywów bilansu na koniec roku
- ✓ **34 mln zł** rocznych przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów
- ✓ **50 osób** średniorocznego zatrudnienia

mogą powierzyć funkcje komitetu audytu radzie nadzorczej

- ◆ członkowie Komitetu Audytu powoływani są przez radę nadzorczą spółki (lub inny organ nadzorczy lub kontrolny spośród członków tego organu)
 - ◆ w skład Komitetu Audytu wchodzi **przynajmniej 3 członków**, z których **przynajmniej jeden posiada wiedzę i umiejętności** w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, a przynajmniej jeden posiada wiedzę lub umiejętności z zakresu branży spółki (lub wszyscy posiadają tę wiedzę w określonych zakresach)
 - ◆ **większość** członków Komitetu Audytu (w tym przewodniczący KA) ma być **niezależna** od danej JZP
- kryteria niezależności określa art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach**

„Członkowie komitetu audytu posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu branży, w której działa jednostka zainteresowania publicznego. Warunek ten uznaje się za spełniony, jeżeli przynajmniej **jeden członek komitetu audytu** posiada wiedzę i umiejętności z zakresu tej branży lub **poszczególni członkowie w określonych zakresach posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu tej branży.**” (art. 129 ust.5)

Aktywna rola KA w nadzorze zarządczym Spółki

- ♦ monitorowanie **procesu sprawozdawczości** finansowej, skuteczności **systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego**, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej, wykonywania czynności rewizji finansowej
- ♦ **kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego** rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności gdy na rzecz JZP świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie
- ♦ **dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług** niebędących badaniem
- ♦ **rekomendacje dla organu wybierającego** firmę audytorską do badania – jeśli nie jest to organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki – wskazującą firmę rekomendowaną do badania oraz oświadczenia o niezależności tej rekomendacji, a także o niezależności

- ♦ **opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej** i polityki świadczenia przez tę firmę, przez podmioty z nią powiązane oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem
- ♦ **określanie procedury wyboru** firmy audytorskiej
- ♦ **przedkładanie zaleceń** mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej

„Art. 133.

Jeżeli w jednostce zainteresowania publicznego wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania jej sprawozdania finansowego dokonuje organ dokonujący wyboru, jednostka informuje o tym fakcie Komisję Nadzoru Finansowego.”

Zakres nadzoru sprawowanego przez Komisję Nadzoru Finansowego:

- ♦ nadzór nad JZP w zakresie procedury powoływania biegłego lub firmy audytorskiej
- ♦ udzielanie zgody na wyjątkowe przedłużenie dopuszczalnego okresu trwania umowy o badanie
- ♦ monitorowanie przestrzegania przepisów dotyczących powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu albo RN pełniącej funkcję KA

- ◆ żądanie udzielenia wyjaśnień, informacji i przekazania dokumentów, w tym objętych tajemnicą
- ◆ możliwość przeprowadzenia kontroli w siedzibie JZP
- ◆ nakładanie kar administracyjnych na:
 - JZP
 - członków zarządu lub rady nadzorczej
 - członków komitetu audytu
 - podmioty powiązane z JZP oraz powiązane strony trzecie

Naruszenia podlegające karze administracyjnej nałożonej przez KNF

- ♦ **brak polityki w zakresie świadczenia dodatkowych usług** przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci
- ♦ **brak polityki w zakresie wyboru** firmy audytorskiej
- ♦ **nieprzestrzeganie** przepisów dotyczących: **wyboru** firmy audytorskiej, zawarcia umowy o badanie na okres krótszy niż 2-letni i dłuższy niż 5-letni, obowiązkowych okresów karencji, procedury wyboru firmy audytorskiej,
- ♦ **nieprzestrzeganie obowiązku informowania KNF o fakcie, że wyboru firmy audytorskiej dokonuje organ inny niż organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe**
- ♦ nieprzestrzeganie obowiązków związanych z **rotacją** firmy audytorskiej
- ♦ **nieprzestrzeganie przepisów dotyczących powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu**
- ♦ **wywieranie wpływu** na wynik badania

Karami administracyjnymi **nakładanymi przez KNF** są:

- ♦ kara pieniężna:
 - na JZP do 10% przychodów netto** ze sprzedaży towarów i usług, osiągniętych w poprzednim roku obrotowym lub w ostatnim roku z przychodami
 - na osoby fizyczne do 250.000 zł,**
- ♦ **zakaz pełnienia funkcji** członka zarządu lub innego organu zarządzającego lub członka rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego w jednostkach zainteresowania publicznego przez osoby odpowiedzialne za naruszenie przepisów ustawy lub rozporządzenia nr 537/2014 (w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego) - przez okres od roku do 3 lat.

Przy orzekaniu ws. rodzaju i wysokości kary KNF bierze pod uwagę przesłanki z art. 193 ust. 4, m.in. wagę naruszenia, okres jego trwania, sytuacja finansowa, współpraca z KNF, recydywa.

Okoliczności dodatkowe przy wymierzeniu kary (art. 194)

- ◆ Komisja Nadzoru Finansowego może postanowić o podaniu do publicznej wiadomości nazwy i siedziby JZP lub imienia i nazwiska osoby, na którą nałożono karę
- ◆ W uzasadnionych przypadkach KNF może odstąpić od udostępnienia tych danych (nieproporcjonalność zastosowanego środka, zagrożenie dla stabilności rynków finansowych, wpływ na postępowanie karne, wyrządzenie niewspółmiernej szkody instytucjom lub osobom)
- ◆ Po uprawomocnieniu się decyzji na stronie internetowej KNF podaje się informację o popełnionym naruszeniu oraz karze nałożonej za to naruszenie
- ◆ Tego rodzaju informacje publikowane są przez 5 lat od dnia uprawomocnienia się decyzji nakładającej karę

2. Komitet Audytu – standardy

Dobre Praktyki Spółek

Notowanych na GPW 2016

W nowym zbiorze DPSN2016, który obowiązuje od 1.01.2016 r., dokonano nowego podziału tematycznego (pod kątem obszarów, a nie adresatów):

I. Polityka informacyjna i komunikacja z inwestorami

II. Zarząd i Rada Nadzorcza (Komitet Audytu)

III. Systemy i funkcje wewnętrzne

IV. Walne zgromadzenie i relacje z akcjonariuszami

V. Konflikt interesów i transakcje z podmiotami powiązanymi

VI. Wynagrodzenia

**Nowe zadania Rady Nadzorczej
w świetle Dobrych Praktyk Spółek
Notowanych na GPW**

- ◆ skuteczna i kompetentna
- ◆ wszechstronna i różnorodna
- ◆ korzystająca z profesjonalnych usług doradczych
- ◆ posiadająca co najmniej dwóch członków spełniających kryteria niezależności określone w załączniku II do Zalecenia KE 2005/162/WE, niebędących jednocześnie pracownikiem spółki, podmiotu zależnego lub stowarzyszonego, osobą związaną z tymi podmiotami umową o podobnym charakterze co umowa o pracę, i niemających rzeczywistych i istotnych powiązań z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w spółce
- ◆ posiadająca Komitet Audytu (chyba że jest to rada o minimalnej liczebności), **z niezależnym przewodniczącym**

W skład Rady Nadzorczej spółki giełdowej powinny wchodzić osoby:

- ♦ działające w **interesie spółki**
- ♦ kierujące się **niezależnością własnych opinii i osądów**
- ♦ o wysokich **kwalifikacjach i doświadczeniu**
- ♦ poświęcające **wystarczającą ilość czasu** na wykonywanie swoich obowiązków
- ♦ unikające podejmowania aktywności, która mogłaby prowadzić do powstania **konfliktu interesów** lub wpływać negatywnie na ich **reputację jako członka RN**
- ♦ w przypadku powstania konfliktu interesów – postępujące zgodnie z istniejącymi w spółce **zasadami i procedurami**
- ♦ unikające sytuacji, które mogłyby mieć wpływ na **bezstronność i obiektywizm** przy podejmowaniu decyzji, wyrażaniu opinii i osądów

- ◆ przywrócenie obowiązku opiniowania przez RN projektów uchwał na WZ;
- ◆ wprowadzenie obowiązku **corocznej oceny** przez RN sposobu wypełniania przez **spółkę obowiązków informacyjnych związanych ze stosowaniem zasad ładu korporacyjnego**;
- ◆ wprowadzenie zagadnienia korzystania przez RN z **usług doradczych**;
- ◆ przywrócenie obowiązku dokonywania **corocznej samooceny** Rady Nadzorczej
- ◆ określenie kompetencji Rady Nadzorczej **w zakresie systemu kontroli wewnętrznej i audytu**
- ◆ wprowadzenie obowiązku statusu **niezależnego przewodniczącego Komitetu Audytu**

- ♦ Ocena sytuacji spółki z uwzględnieniem **skuteczności funkcjonowania systemów i funkcji wewnętrznych**
- ♦ Oceny sposobu wypełniania **obowiązków informacyjnych związanych z Dobrymi praktykami**
- ♦ Oceny spełniania przez członków rady **kryteriów niezależności** (niezależnie od spełniania kryteriów)
- ♦ Ocena racjonalności **polityki sponsoringowej**
- ♦ Informacja na temat dokonanej oceny **w sprawozdaniu z działalności Rady Nadzorczej**

- ♦ o charakterze stałym
- ♦ raz do roku – związane ze zwyczajnym walnym zgromadzeniem
- ♦ wywołane konkretnymi zdarzeniami zachodzącymi w spółce

- ♦ opiniowanie strategii spółki
- ♦ weryfikowanie pracy zarządu w zakresie osiągania ustalonych celów strategicznych
- ♦ monitorowanie wyników osiąganych przez spółkę
- ♦ monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance i funkcji audytu wewnętrznego (**przy czym zadanie to może realizować Komitet Audytu**)

- ◆ podejmowanie działań zapewniających **ciągłość pracy Zarządu** (sukcesja) – *mitygowanie podstawowego ryzyka biznesowego*
- ◆ rozpatrywanie i opiniowanie spraw mających być przedmiotem uchwał walnego zgromadzenia – *mitygowanie ryzyka sprawozdawczości zarządczej*
- ◆ obecność na walnych zgromadzeniach (w reprezentacji zapewniającej udzielanie merytorycznych odpowiedzi na zadawane pytania) – *wsparcie niezależnej oceny merytorycznej*

- ♦ udzielanie **zgody członkom zarządu** na zasiadanie w zarządach lub radach nadzorczych spółek spoza grupy kapitałowej – *zarządzanie ryzykiem powstania konfliktu interesów*
- ♦ dokonywanie **oceny, czy istnieją związki lub okoliczności, które mogą wpływać na spełnienie przez danego członka RN kryteriów niezależności** (i przedstawienie wyników tej oceny w sprawozdaniu z działalności RN)
- ♦ udzielanie (*chyba że zgody takiej udziela WZ*) **zgody na zawarcie przez spółkę istotnej umowy z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w spółce lub podmiotem powiązanym**

Co najmniej raz w roku (w ramach przygotowania się do ZWZ) Rada Nadzorcza, a w przypadku gdy jest powołany **Komitet Audytu**:

- ♦ przyjmuje od **osoby odpowiedzialnej w spółce za audyt wewnętrzny** i od **zarządu własne (odrębne) sprawozdania i oceny skuteczności funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem oraz zgodności działalności z prawem (compliance), a także funkcji audytu wewnętrznego**
- ♦ dokonuje **rocznej oceny skuteczności funkcjonowania ww. systemów i funkcji**
- ♦ dokonuje **oceny potrzeby organizacyjnego wydzielenia w spółce funkcji audytu wewnętrznego** (*chyba że w RN jest Komitet Audytu - wówczas to on realizuje to zadanie*)

Raz do roku Rada Nadzorcza przy wsparciu i rekomendacji **Komitetu Audytu** sporządza i przedstawia walnemu zgromadzeniu:

- ♦ **ocenę sytuacji spółki**, z uwzględnieniem oceny systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego, obejmującą wszystkie **istotne mechanizmy kontrolne**, w tym zwłaszcza dotyczące **raportowania finansowego i działalności operacyjnej**,
- ♦ ocenę racjonalności prowadzonej przez spółkę **polityki w zakresie działalności sponsoringowej, charytatywnej lub innej o zbliżonym charakterze**, albo informację o braku takiej polityki

Rada nadzorcza powinna sporządzić i przedstawić zwyczajnemu walnemu zgromadzeniu **sprawozdanie z działalności RN**, obejmujące co najmniej informacje na temat:

- ♦ składu rady i jej komitetów
- ♦ spełniania przez członków RN kryteriów niezależności
- ♦ liczby posiedzeń RN i jej **Komitetów** w raportowanym okresie
- ♦ dokonanej **samooceny** pracy Rady Nadzorczej, w tym **Komitetów**

- ♦ Rada Nadzorcza powinna dokonać **oceny sposobu wypełniania przez spółkę obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego**, określonych w Regulaminie Giełdy oraz przepisach dotyczących informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych.
- ♦ wyniki tej oceny Rada Nadzorcza **prezentuje Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu**

3. Komitet Audytu - rola w zarządzaniu ryzykiem

Systemy i funkcje wewnętrzne

- ◆ Po raz pierwszy wyodrębniono oddzielny rozdział poświęcony **systemom kontroli wewnętrznej, zarządzaniu ryzykiem i compliance, a także funkcji audytu wewnętrznego** – *nadzór nad trzema liniami obrony przed materializacją ryzyka przerwania ciągłości biznesu lub strat reputacyjnych i finansowych*
- ◆ Mocno zaakcentowana **zasada adekwatności**: rozwiązania mają być **odpowiednie do wielkości spółki i rodzaju oraz skali prowadzonej działalności** – *zapewnienie zgodności ze strategią działania Spółki*
- ◆ Należy wyodrębnić **specjalne jednostki** , chyba że nie jest to uzasadnione ze względu na rozmiar spółki lub rodzaj prowadzonej działalności

- ♦ Za stworzenie odpowiednich, adekwatnych rozwiązań zapewniających właściwe funkcjonowanie systemów i funkcji wewnętrznych **odpowiada Zarząd Spółki**
- ♦ Osoby odpowiedzialne za realizację tych zadań **podlegają bezpośrednio Zarządowi** (prezesowi lub innemu członkowi zarządu), ale **Komitet Audytu** wydaje zgodę na zatrudnienie i zwalnianie osób odpowiedzialnych za Compliance i Audyt Wewnętrzny
- ♦ Zapewnienie **właściwego podziału kompetencji i nadzoru**: Ryzyko zgodności oddzielnie od zarządzania ryzykiem i od audytu wewnętrznego oraz oddzielnie od funkcji liniowych i operacyjnych generujących podstawowe ryzyka w Spółce (oraz procesów liniowej kontroli wewnętrznej).

- ♦ Rada Nadzorcza **monitoruje skuteczność** systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance i funkcji audytu wewnętrznego
- ♦ **Zadanie monitorowania skuteczności może realizować Komitet Audytu**

Obowiązki Rady Nadzorczej (Komitetu Audytu) – zapewnienie trzech linii obrony skutecznego zarządzania ryzykiem

Co najmniej raz w roku Rada Nadzorcza:

- ♦ przyjmuje od **osoby odpowiedzialnej w spółce za audyt wewnętrzny** i od **Zarządu** własne **odrębne** sprawozdania i oceny skuteczności funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej (*pierwsza linia obrony*), zarządzania ryzykiem oraz zgodności działalności z prawem (compliance) – (*druga linia obrony*), a także funkcji audytu wewnętrznego (*trzecia linia obrony*)
- ♦ dokonuje **rocznej oceny skuteczności funkcjonowania ww. systemów i funkcji**
- ♦ dokonuje oceny potrzeby **organizacyjnego wydzielenia w spółce funkcji audytu wewnętrznego** (*chyba że w RN jest Komitet Audytu - wówczas to on realizuje to zadanie*)

- ♦ **Zgodność regulacyjna** (podejście formalne) versus **Efektywność zarządcza** (podejście właścicielskie) procesów zarządzania ryzykiem
- ♦ Zapewnienie **balansu pomiędzy wymiarem sankcyjności, a celami prewencyjnymi i korekcyjnymi** zidentyfikowanych słabości i materializacji ryzyka w Spółce (Bad Audit is a career brake),
- ♦ Zapewnienie , że rejestry, raporty oraz wydane rekomendacje i oceny w ramach trzech linii zarządzania ryzykiem są **mechanizmami wzajemnie zgodnymi i efektywnie wplecionymi w proces zarządczy w Spółce**, a nie mają charakteru formalnego i fasadowego,
- ♦ **Kwestia reputacji** należycie wpleciona w **kulturę organizacyjną Spółki**,
- ♦ Zapewnienie **adekwatności** informacji zarządczej, w tym przede wszystkim **informacji i sprawozdawczości finansowej**, w sposób rzetelny oddający wartość Spółki, aktywów i pasywów oraz uwzględniający **naturę i specyfikę biznesu Spółki** oraz **przyszłych zagrożeń dla prowadzonego biznesu**

Efekt końcowy monitoringu ryzyka – Komitet Audytu analizuje i przygotowuje ocenę RN

- ◆ Raz do roku Rada Nadzorcza powinna dokonać oceny sytuacji spółki, **z uwzględnieniem oceny systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego**, obejmującą wszystkie istotne mechanizmy kontrolne, w tym zwłaszcza dotyczące **raportowania finansowego i działalności operacyjnej**

Kontakt ws. spółek na GPW i Dobrych Praktyk:

Dział Emitentów GPW

telefon 22 537 77 62

emitenci@gpw.pl

dobrepraktyki@gpw.pl

www.gpw.pl

